

Komentarz egzegetyczny do tekstu: J 16,16(17-19)20-23a

3. niedziela po Wielkanocy / Jubilate – 7 maja 2017

Tłumaczenie:

16. *Mała chwila i już nie zobaczycie mnie, i ponownie mała chwila a ujrzycie mnie.*

17. *Powiedzieli zatem [niektórzy] spośród uczniów Jego, jedni drugim: Cóż to jest, że nam mówi: mała chwila i już nie zobaczycie mnie, i ponownie mała chwila a ujrzycie mnie? I: że odchodzę do Ojca?*

18. *Mówili więc: Cóż to jest, <że mówi> mała chwila? Nie wiemy, o czym mówi.*

19. *Poznał Jezus, że chcieli Go zapytać, i rzekł im: Czy [o] tym rozważacie między sobą, że powiedziałem - i nie zobaczycie mnie, i ponownie chwila i ujrzycie mnie?*

20. *Zaprawdę, zaprawdę mówię wam, że wy będziecie płakać i będziecie lamentować, a świat będzie uradowany; wy będziecie się smucić, lecz smutek wasz w radość się przerodzi.*

21. *Kobieta, gdy ma urodzić, odczuwa smutek, gdyż nadeszła jej godzina; gdy zaś urodzi dziecko, już nie pamięta [tej] udręki, radując się, że człowiek narodził się na świat.*

22. *I wy więc teraz odczuwacie smutek; i ponownie ujrzę was i będzie uradowane serce wasze, i radości waszej nikt wam nie odbierze.*

23. *I w owym dniu nie zapytacie mnie o nic.*

Uwagi do tłumaczenia:

[] - w nawiasach kwadratowych znajdują się słowa, których nie ma w tekście biblijnym, lecz zostały dodane ze względów stylistycznych

< > w nawiasach ostrokątnych umieszczony jest tekst, który znajduje się w wielu ważnych manuskryptach greckich, lecz brakuje go również w znaczącej ilości innych ważnych świadectw tekstu greckiego; w wydaniach krytycznych NT umieszczony w nawiasie

Komentarz:

Tekst kazalny J 16,16(17-19)20-23a w szerszym kontekście przynależy do wielkiego bloku J 13,31-17,26 (pożegnalne mowy Jezusa), zaś w węższym kontekście do drugiej mowy pożegnalnej (J 15,1-16,33). Wraz z perykopą J 16,23b-33 tekst kazalny stanowi ostatnią część składową drugiej mowy pożegnalnej Jezusa, ułożoną według poniższego wzoru literackiego (R. E. Brown):

A - w.16 – zapowiedź rozdzielenia i późniejszego pocieszenia

B - ww.17-19 – dialog ukazujący brak zrozumienia u uczniów

C - ww.20-23 – obietnice błogosławieństw dla uczniów (zwrot „zaprawdę, zaprawdę, mówię wam)

C' - ww.23b-28 – obietnice błogosławieństw dla uczniów (zwrot „zaprawdę, zaprawdę, mówię wam)

B' - ww.29-31 – dialog ukazujący brak zrozumienia u uczniów

A' - ww.32-33 – zapowiedź rozdzielenia i pocieszenia

16-19 Zapowiedź odejścia Jezusa, w przeciwieństwie do poprzedniej perykopy (J 16,4b-15), w której mowa była o Paraklecie, mającym nadejść w miejsce Mistrza, w J 16,16-23a jest wyraźniej uwytłumiona, stanowiąc ewidentne nawiązanie do J 16,4b-6. Egzegetów od dawna interesowało zagadnienie „małej chwili (gr. *mikron* – dosł. „mały , w funkcji rzeczownika jako odpowiednik *chronon mikron*, por. J 7,33) w odniesieniu do słów Jezusa: *Mała chwila i już nie zobaczycie mnie, i ponownie mała chwila a ujrzycie mnie*. Czy powyższy zwrot odnosi się do śmierci Jezusa i Jego zmartwychwstania? Niekiedy wzmiankę o ponownym ujrzaniu Jezusa interpretuje się jako odnoszącą się do Jego paruzji (np. R. E. Brown). Niewykluczone, że oba znaczenia mogą być zamierzone przez Ewangelistę. Biorąc pod uwagę inne wystąpienia zwrotu „mała chwila (w wersji rozszerzonej w J 7,33 lub skróconej: J 13,33 czy 14,19), zwłaszcza w kontekście wypowiedzi o Paraklecie, można stwierdzić, że w odejściu Jezusa wyraźnie autor Ewangelii dostrzega zapowiedź Jego śmierci, natomiast ponowne pojawienie się Pana na scenie dziejów zacznie się po zmartwychwstaniu, widoczne w chrystofaniach przed wniebowstąpieniem, a potem w działaniu Ducha, i wreszcie w powtórny przyjsciu Chrystusa.

Wiersze 17-19 ukazują krótki dialog między uczniami a Jezusem. Uczniowie są zakłopotani. Co Jezus ma na myśli, mówiąc o małej chwili, gdy nie będzie można Go zobaczyć, a po następnej chwili już tak? I jeszcze te słowa: *gdyż idę do Ojca?* (nawiązanie do J 16,10; w niektórych manuskryptach, zwłaszcza późniejszej tradycji bizantyjskiej, na końcu w.16 – i tak też jest podane w tłumaczeniu Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego z 1975 r. – pojawia się ten zwrot, będący jednak głosem kopistów, mającą zapewne „harmonizować cały dialog). Jezus poznaje (gr. *egno* – od *ginosko* – „poznawać, rozpoznawać, wiedzieć, pojmować), że w powietrzu wisi pytanie o sens Jego słów i zadaje pytanie potwierdzające prawdziwość tego założenia.

20 W kolejnej wypowiedzi Jezusa pojawia się formuła *amen, amen* najczęściej tłumaczona: jako *zaprawdę, zaprawdę*. Hebrajski wyraz *amen* wywodzi się od rdzenia oznaczającego pewność

i niezłomność. W Psalmach niekiedy występował na zakończenie modlitw (lub w ich trakcie), wyrażając zgodę w odniesieniu do śpiewanych słów i pragnienie ich spełnienia. W ewangeliach synoptycznych pojawia się jako pojedynczy wyraz, u Jana zawsze podwójnie. Wyraża w ten sposób wagę następującej później wypowiedzi.

Jezus przewiduje smutek (gr. *lype* – „smutek, zmartwienie”) uczniów, któremu towarzyszyć będzie głośny płacz i lament. Jest to nawiązanie do zwyczajowej na Bliskim Wschodzie reakcji na czyjąś śmierć. Taka reakcja została zauważona również w odniesieniu do śmierci Jezusa (Mk 16,10; Łk 23,27). *Lype* w NT odnosi się na ogół do duchowego i emocjonalnego cierpienia (sens fizycznego cierpienia pojawia się w następnym wersecie). Uczniowie będą zrozpaczeni i przerażeni (bardziej współczesny nam autor, C. S. Lewis, napisał na początku swojej książki pt. *Smutek*: „Nikt mi nigdy nie mówił, że smutek wywołuje podobne reakcje jak strach”). Z kolei świat (gr. *kosmos* – u Jana bardzo często w pejoratywnym znaczeniu „wrogi wobec Boga”) będzie się radował. Taka sytuacja bardzo szybko się jednak zmieni. Pada obietnica: wasz smutek zamieni się w radość. Role się odwrócą.

21 W celu objaśnienia natury tej odmiany, Jezus wprowadza nienarracyjną przypowieść o brzemienną kobietę, zmagającą się z bólami porodowymi. Dotkliwe cierpienie (gr. *lype* w znaczeniu fizycznego bólu) w trakcie rodzenia dziecka ustępuje radości, że nowy człowiek pojawia się na świecie. Połączenie intensywnego cierpienia z radością połączoną z ulgą przy porodzie pojawia się w ST jako częsta ilustracja do cierpień ludu Bożego, po których ma nadejść ulga i radość w nadchodzącym wydarzeniu zbawienia mesjańskiego (np. Iz 21,2-3; 26,16-21; Jr 13,21; Mi 4,9-10). Starotestamentowa ilustracja z czasem zaowocowała wypracowaniem w łonie judaizmu metafory o „bólach porodowych Mesjasza”, odnoszących się do Jego trudów przed osiągnięciem końcowego zwycięstwa. Grecki wyraz *hora* („godzina”) w odniesieniu do momentu, w którym zachodzi poród kobiety w podanej przypowieści, może sugerować (jako że w ew. Jana bardzo często pojawia się termin *godzina*, powiązany ze śmiercią Jezusa) aluzję do tego eschatologicznego tematu.

22 Obietnica radości zostaje potwierdzona zapewnieniem, że tej radości nikt już uczniom nie odbierze. Jezus zmartwychwstanie i będzie obecny w dalszym życiu i służbie uczniów. Wydarzenie Wielkanocy nie będzie odizolowanym fenomenem, gdyż będzie to początek nowego stworzenia (G. R. Beasley-Murray; por J 20,22 – „Otrzymacie Ducha Świętego”). Uczniowie poznają obecność Pana w sposób, jakiego wcześniej nie doświadczyli. Ich serca będą uradowane (aluzja do Iz 66,14, wersetu umieszczonego w eschatologicznym kontekście: *Gdy to zobaczycie, rozraduje się wasze serce /.../*). Interesująca jest zmiana w relacji „oglądania”.

Wcześniej mowa była, że uczniowie po „krótkiej chwili” ujrza Jezusa (w.16), teraz z kolei *to Jezus* ujrzy swoich naśladowców. Rzecz fundamentalna dla relacji Chrystusa z Jego uczniami (D. Carson; por. Ga 4,9: *teraz jednak, kiedy poznaliście Boga, a raczej, kiedy zostaliście przez Boga poznani*).

23a Koniec tekstu kazalnego wieńczy zwrot *w owym dniu* (u synoptyków zapowiadający nadejście końca świata), pojawiający się jeszcze w J 16,26 a wcześniej w J 14,20, odnosząc się do bliskiego nadejścia Ducha, który wprowadzi uczniów we wszelką prawdę. Znamienne są słowa niemieckiego komentatora R. Bultmanna: „To (...) jest *eschatologiczna sytuacja* – nie mieć więcej pytań!

Autor: Romuald Tomaszewski